

[Rosing.]

kvindelige arbejder, men hvor man endnu ikke kan lære dem på grund af, at man ikke har den rette lærerinde i dette fag.

For at forhøje levedoden, som endnu i dag er for lav mange steder deroppe, er det nødvendigt at udbygge og industrialisere fiskeriet, således som lov nr. 177 af 5. juni 1959 om opførelse af fiskeindustri anlæg m. v. har givet mulighed for. Industrialisering medfører en stabil beskæftigelse og forøger fiskeproduktionen, som giver Grønland en kærkommen eksport. Derfor er jeg tilfreds med det projekterede beløb til de nødvendige investeringer i Grønland.

Med disse få bemærkninger til denne del af finanslovsforslaget anbefaler jeg forslaget til en velvillig udvalgsbehandling.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om krigsulykkesforsikringsrente til enker efter visse fiskere har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Indfødsretsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v. Eksemplarer er omdelt.

Det er meddelt mig, at *Fanger* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer i toldloven m. fl. forslag. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Fanger* har vedkommende gruppe udpeget *Asger Jensen*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 3. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

Fortsættelse af første behandling af:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1960 til 31. marts 1961.

Mødet hævet kl. 17⁴⁰.

25. møde.

Torsdag den 3. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.

I skrivelse af gårs dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Arbejdsministeren (Bundvad): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte 2 lovforslag, nemlig *forslag til lov om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.*

Begge forslag må ses i nær sammenhæng med det forslag til en revideret ungdomsundervisningslov, som den højtærede undervisningsminister i går fremsatte for folketinget, og det af den højtærede socialminister i dag fremsatte forslag om ændring i arbejdsløshedsloven.

Regeringen har tilstræbt en nøje forbindelse mellem den erhvervsbetonede uddannelse af de unge inden for folkeskolens og ungdomsskolens rammer og den erhvervs-mæssige uddannelse af arbejdere over 18 år samt tilstræbt en sammenbygning af disse uddannelser til et smidigt system med en jævn udviklingslinje, således at gentagelser i undervisningsstoffet undgås, og således at det, de unge har lært i ungdomsskolen, kommer dem til gode, når de senere tager fat på en ren erhvervsuddannelse.

Forslaget til lov om de ikke-faglærtes uddannelse hviler i hovedtrækkene på det lovudkast, som kommissionen om uddannelse

[Arbejdsministeren.]

af ikke-faglærte arbejdere foreslog i sin betænkning, der blev afgivet i april 1959.

Det er efter min mening lykkedes kommissionen at udforme et virkelig konstruktivt forslag til etablering af et uddannelsesapparat for de ikke-faglærte, og jeg benytter lejligheden til at takke kommissionen og dennes formand, departementschef Dreyer, for det arbejde, der er udført, og for det resultat, der er opnået, herunder ikke mindst, at det er lykkedes kommissionen at opnå fuld enstemmighed om det fremsatte forslag.

Lovforslagets sigte er at udfylde det hul, der i uddannelsesmæssig henseende findes for den meget betydelige gruppe ikke-faglærte, vi har her i landet — omkring 400 000 organiserede og derudover et ikke ringe antal uorganiserede. Forholdet er jo det, at man ikke mere kan henvise de ikke-faglærte til alene at erhverve deres viden og dygtighed på arbejdspladsen. Det slår ikke længere til. Ikke-faglærte er nu — og bliver i stigende tal — placeret ved kvalificeret arbejde ved pasning af store og kostbare maskiner, ved vanskelige produktionsprocesser etc. Det er nødvendigt, at denne ændring i beskæftigelsen følges op af en tilsvarende ordning af uddannelsesmåden. Hermed er ikke sagt, at jeg på nogen måde underkender den udmærkede indsats, der fra visse institutioners side — bl. a. Arbejdsteknisk Skole — er gjort for at uddanne ikke-faglærte, men blot, at disse institutioner og de skoler, der har været oprettet på anden vis, bl. a. inden for enkelte brancher, set fra en helhedsbetragtning er utilstrækkelige i forhold til den meget store opgave, der nu ligger for.

Ved forslaget nærmere udformning er set hen til, at vi her i landet befinder os i en overgangstid, hvor den håndværksmæssige organisations- og arbejdsform i vid udstrækning afløses af den industrielle produktionsform. Denne udvikling fører med sig, at uddannelsen og dens indhold ikke kan lægges i faste former. Derfor må også uddannelsessystemet for de ikke-faglærte løbende kunne tilpasse sig de krav, som erhvervslivet stiller, og disse krav vil atter i vidt omfang afhænge af, hvad vi stilles over for udefra, bl. a. gennem de større markedsdannelser. Vi kan ikke regne

med, at det er tilstrækkeligt at give den enkelte ikke-faglærte en uddannelse én gang for alle. Det må være sådan, at vi hele tiden kan tilbyde den uddannelse, som kræves i den enkelte voksnes arbejders øjeblikkelige situation, d. v. s. den, som erhvervslivet behøver. Dette medfører, at hovedvægten må lægges på ret korte uddannelser med et bestemt afgrænset mål, og at uddannelsesapparatet står parat til i fornødent omfang at give yderligere uddannelse, både videregående inden for den enkelte branche og uddannelser, der hurtigt giver den enkelte arbejder de nødvendige kvalifikationer, for at han kan gøre sig gældende på et nyt arbejdsområde.

Det er også taget i betragtning, at tilgangen til de ikke-faglærtes gruppe i aldersmæssig henseende er anderledes end andre grupper. De faglærtes arbejdsfelter — f. eks. — har deres tilgang fra lærlingene, fra de helt unge. Den væsentligste tilgang til de ikke-faglærtes rækker består derimod af folk, der er kommet op i 20'erne. De kommer fra mange forskellige beskæftigelser, for øvrigt også fra de faglærtes områder i tilfælde, hvor det ikke har været muligt for de pågældende at fuldføre eller at udnytte deres faglige uddannelse. Alle disse mennesker må have adgang til på kortest mulig tid at få en uddannelse, der sætter dem i stand til at klare opgaverne på arbejdsmarkedet, så de kan udfylde deres plads i erhvervslivet på en for dem selv og samfundet tilfredsstillende måde.

Ud fra disse givne forudsætninger foreslås uddannelsen af de ikke-faglærte opbygget som et trinvis sammensat kursussystem, hvor hvert trin består af i sig selv hvilende enheder på i almindelighed indtil 144 timer, svarende til 3 uger à 48 timer eller svarende til en vintersæson med aftenundervisning. Inden for de forskellige brancher skal der oprettes kursus med indhold, opbygning og form afpasset efter forholdene i vedkommende branche. Der sigtes mod at etablere både kostskoler, dagskoler og aftenskoler inden for de enkelte brancher i fornødent omfang, men kurserne skal have samme indhold, uanset formen. Herved kan den enkelte arbejder tage kurserne på de tidspunkter, der passer ham og hans arbejdsgiver bedst, og han kan, hvis han af en eller anden grund går over i et andet ar-

[Arbejdsministeren.]

bejdsområde, forholdsvis let skaffe sig den hertil svarende uddannelse. Et uddannelsessystem udformet efter disse retningslinjer skulle kunne bidrage til at forøge den bevægelighed på arbejdsmarkedet, som vil være en forudsætning for fuld udnyttelse — og videre udbygning — af vort produktionsapparat.

Man har måttet skyde en egentlig „grunduddannelse“ lidt i baggrunden, men det foreslås dog, at man i videst muligt omfang — og navnlig for yngre — tilrettelægger en grundundervisning. Yderligere foreslås, at generelle elementer indbygges i specialkurserne. En bredere, egentlig grundlæggende uddannelse, som vi kender f. eks. fra nogle faglærtets uddannelse, er det næppe muligt at gennemføre her, hvor det jo drejer sig om voksne, der ikke kan afse den fornødne tid.

En anden meget vigtig side af forslaget er, at ansvaret for, at uddannelsen bliver ført ud i livet, lægges på arbejdsmarkedets parter. Dette gælder både på kort og på lang sigt. På kort sigt påhviler det organisationerne at udpege medlemmer til de i lovforslaget omtalte brancheudvalg og til uddannelsesrådet, hvorefter disse organer skal tage det fornødne initiativ og navnlig skal sørge for, at der udformes de nødvendige uddannelsesregler for de brancher, der kan blive tale om. På længere sigt påhviler det disse organer at sørge for, at uddannelsesreglerne hele tiden følger tæt op til de krav, som den tekniske udvikling inden for erhvervslivet stiller, og at uddannelsen virkelig gives efter disse retningslinjer. Der er her tale om et ganske betydeligt ansvar og om et selvstyre inden for ret vide rammer, men jeg finder det helt naturligt og på linje med traditionerne på vort arbejdsmarked, at der vises erhvervslivet en betydelig tillid i denne henseende; erhvervslivets parter har i egen interesse den mest direkte tilskyndelse til at sætte deres organisationer og deres sagkundskab ind på at få etableret den rigtige uddannelse og på stadig at få den ført à jour.

Inden for andre områder falder uddannelsen normalt i de helt unge år, men dette lovforslag tager i overvejende grad sigte på voksne — ofte forsørgere. Tilmed voksne arbejdere fra den befolkningsgruppe, hvis

indtjening relativt er lavest, og hvis arbejdsløshed relativt er højest. Det er nødvendigt at yde denne gruppe en særlig økonomisk støtte, hvis man skal gøre sig håb om, at tilstrækkelig mange skal benytte sig af de foreslåede uddannelsesmuligheder. Jeg tænker naturligvis her kun på dag- og kostskoler, men skal loven få virkelig betydning, må dagundervisningen — som den mest effektive — have en betydelig vægt. For at skabe de fornødne forudsætninger for en rimelig tilgang foreslås derfor, at der tilskrives arbejderne et eksistensgrundlag i den tid, de er under uddannelse på dag- og kostskoler, nemlig en godtgørelse svarende til, hvad hver enkelt ville have kunnet oppebære i arbejdsløshedsunderstøttelse. Forsørgere, der er i arbejde på det tidspunkt, hvor de påbegynder en uddannelse, foreslås der yderligere tillagt et vist tillæg, så familiens økonomi kan holdes så nogenlunde intakt. Idet jeg om de nærmere enkeltheder tillader mig at henvise til lovforslagets § 9 og bemærkningerne til denne paragraf, vil jeg gerne anføre, at de hovedsynspunkter, der er anlagt, er, at alle ikke-faglærte arbejdere — ledige og ikke-ledige, organiserede og ikke-organiserede — må have adgang til uddannelserne, og at der må sikres deltagerne et sådant eksistensgrundlag i uddannelsesstiden, at der ikke voldes væsentlige afbræk i deres familiers økonomi.

Dette godtgørelsessystem er en videre udbygning af de gældende bestemmelser, hvorefter arbejdsledige, der gennemgår kursus, f. eks. på statens arbejdsmandskursus, i uddannelsesstiden har adgang til at oppebære sædvanlig understøttelse af arbejdsløsheds-kassen eller understøttelse af kursusnævnet.

I paragrafferne 10-12 omhandles statens støtte til undervisningsinstitutionernes etablering inden for et samlet beløb på 15 mill. kr. over en periode på 5 år. Når forslaget — ud fra et nødvendigvis groft, men dog realitetsbetonet skøn — er af en så beskeden størrelsesorden i forhold til den opgave, der foreligger, er det bl. a., fordi man må regne med, at de bestående institutioner i hvert fald foreløbig vil komme til at løse en betydelig del af de uddannelsesopgaver, der vil blive stillet af brancheudvalg og uddannelsesråd. Specielt må statens egen indsats gennem statens arbejdsmandskursus

[Arbejdsministeren.]

udbygges i betydeligt omfang, således at staten i det store og hele dækker behovet for kostskolepladser. Man er dog naturligvis indstillet på, at nye institutioner vil opstå. Det er med henblik på etablering af nye institutioner og på udbygningen af de allerede eksisterende, at det i paragrafferne 10-12 skitserede finansieringssystem er udarbejdet.

Lånegrænserne, der omhandles i § 11, er fastsat til 85 pct.

Til driften af uddannelsesinstitutionerne foreslås i § 13 ydet et tilskud på 85 pct. af de udgifter, der anses for tilskudsberettigede på grundlag af budgetter og finansieringsplaner for de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Jeg vil slutte mine bemærkninger om dette lovforslag med at nævne nogle indvendinger, som fra kommunal side er rejst mod lovforslagets § 14.

I denne paragraf foreslås, at 15 pct. af de i § 13 omhandlede tilskud til uddannelsesinstitutionernes drift refunderes statskassen ved fordeling på landets kommuner efter reglerne i afsnit V i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, d. v. s. at fordelingen af beløbet sker over den mellemkommunale refusion.

Under lovforslagets forberedelse har såvel Den danske Købstadforening som „Bymæssige Kommuner“ og De samvirkende Sognerådsforeninger rejst indsigelse mod en sådan refusion. Sidstnævnte forening anfører, at den mellemkommunale refusion efter sin struktur i særlig grad belaster sognekommunerne, medens „Bymæssige Kommuner“ gør gældende, at det synes mere naturligt at lade staten overtage de enkelte kommuners bidrag fremfor at overgå til mellemkommunal refusion.

Jeg er rede til, om det ønskes, at drøfte disse indvendinger nærmere med folketingsudvalget.

Jeg skal herefter tillade mig at omtale forslaget til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.

Gennem lovgivning af denne art, der har bestået siden 1933, anerkender samfundet sin pligt til at sørge for, at de unge, der har gået ledige i længere tid, får mulighed for

en økonomisk og social stabilisering og adgang til en arbejdsteknisk undervisning, der hjælper dem til at indpasse sig i det almindelige erhvervsliv.

Regeringen mener, at en lovgivning til støtte for det nævnte formål fortsat er nødvendig, indtil man i praksis ser, om de langvarigt ledige unges særlige problemer eventuelt kan løses inden for rammen af eller i nær tilknytning til det nye uddannelsessystem. Af den grund er revisionsbestemmelserne i de to forslag sammenfaldende.

Det er imidlertid meget ønskeligt, at loven gøres mere uddannelsesbetonet og bringes i harmoni med uddannelsen for ikke-faglærte. En række ændringer i forhold til gældende lov tilsigter dette.

Inden jeg går over til at omtale nogle forslag til ændringer i forhold til den hidtidige lov, vil jeg gøre nogle bemærkninger om det lønnede arbejde ved lovens foranstaltninger.

På de arbejdstekniske ungdomsskoler har det hidtil — især på grund af disse skolers afsides beliggenhed — kun været muligt at beskæftige eleverne ved udendørs arbejder, såsom lettere skovarbejde, vej-arbejde og afvandingsarbejde. Disse arter af produktivt arbejde, som man netop sigtede imod, da man oprettede skolerne, har vel stadig en ikke ringe optræningsmæssig værdi for de unge, men hovedparten af dem må jo senere søge deres udkomme ved arbejde i industrien. Man må derfor søge de nuværende arbejdsopgaver suppleret i videst muligt omfang med arbejde af industriel art. Blandt andet derfor vil man — da sådant arbejde antagelig lettere vil kunne skaffes på steder, hvor der findes industrielle virksomheder, som man kan samarbejde med — ikke søge det nuværende skoleapparat udbygget ud over, hvad selve undervisningen nødvendigvis gør. Man vil i stedet stræbe mod at inddrage kommunerne i de beskæftigelsesmæssige opgaver, d. v. s. i form af ungdomsarbejder. Arbejdsopgaver af industrielt tilsnit vil dog kun blive grebet an i det omfang, hvori det er nødvendigt for deltagernes tillæring og optræning. Ud fra disse betragtninger er det i § 3, stk. 1, foreslået at udelade den nugældende bestemmelse om, at kun arbejdsopgaver, der

[Arbejdsministeren.]

ellers ikke for tiden kan forventes taget op, normalt kan danne grundlag for oprettelse af ungdomsarbejder.

På de arbejdstekniske ungdomsskoler har man i de senere år fornyet og udbygget undervisningen for at bringe den i samklang med de ændrede og øgede krav, som stilles til de ikke-faglærte. Kun i et begrænset omfang har man kunnet hente forbilleder udefra. Der er derfor tale om et vist pionerarbejde, hvis resultat for øvrigt falder i tråd med de forslag, der nu stilles af kommissionen om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. I § 4 er i overensstemmelse med denne udvikling foreslået en ny formulering af undervisningens sigte. Jeg skal blot nævne, at kursusundervisningen, i hvilken eleverne først kan deltage, når de har gennemgået grundundervisningen, gives i form af praktisk værkstedsundervisning eller i andre arbejdspladslignende former.

I forbindelse med den øgede vægt på undervisningen foreslås bestemmelsen om arbejdstidens længde formuleret mere elastisk, nemlig „fra 24 til 36 timer ugentlig“. Ved deltagelse i bl. a. særlige industrikursus er det nødvendigt af hensyn til tilegnelsen af undervisningsstoffet at lade arbejdet bortfalde i perioder af indtil 3 ugers varighed; der er foreslået indsat en særlig hjemmel hertil.

For at sætte det offentlige i stand til at gøre den særlige indsats, jeg før nævnte, for aldersgruppen fra 18-25 år har man i paragrafferne 9-12 foretaget en udbygning af den gældende lovs regler om uddannelse, nemlig med kursus, hvor man ikke samtidig tilbyder eleverne lønnet beskæftigelse. Bestemmelsen om denne undervisnings sigte og indhold er udformet i overensstemmelse med, hvad jeg allerede har nævnt, og suppleret med en bestemmelse om, at undervisningen bl. a. skal tilpasses den undervisning, der tilrettelægges af brancheudvalg og uddannelsesråd.

Reglerne i forslaget § 10 om tilskud til rejseudgifter, om ret til godtgørelse for tab af indtægt eller arbejdsmuligheder og om fradrag for kost og logi er udformet i overensstemmelse med forslaget til uddannelsesloven, og ved fastsættelsen af de nærmere regler herom vil man i videst muligt omfang søge opnået overensstemmelse

med regler, der gælder på beslægtede områder.

Jeg skal slutte med at nævne, at der i § 16 stilles forslag om at afløse den nuværende, administrativt besværlige ordning med hensyn til opkrævning af bidrag fra kommunerne. Den nugældende regel om, at kommuner, hvorfra der henvises unge arbejdsløse, skal bidrage med 2 kr. pr. elevdag, foreslås erstattet med en regel om, at 15 pct. af statens udgifter fordeles på kommunerne over den mellemkommunale udligningsfond. Herved vil opnås en meget betydelig administrativ forenkling, og i øvrigt vil det ofte være tilfældigheder, der afgør, hvilken kommune der er betalingsforpligtet efter de hidtidige regler.

Om andre enkeltheder i lovforslagene tillader jeg mig at henvise til lovforslagenes bemærkninger og skal hermed anbefale de to lovforslag til tingets velvillige og hurtige behandling.

Socialministeren (Bomholt): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse).

Forslaget må ses i sammenhæng med det forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge, som netop er fremsat af arbejdsministeren. I dette forslag foreslås det lovfæstet, at unge arbejdsløse, der opfylder visse betingelser med hensyn til ledighedens længde, ikke med rette kan vægre sig ved at modtage henvisning til — eller uden fyldestgørende grund bortgå fra — de i forslaget omhandlede foranstaltninger, herunder kursus, der giver adgang til lønnet arbejde eller til godtgørelse for et tab af indtægt eller arbejdsmuligheder.

Arbejdsløshedslovens § 17 indeholder som bekendt en opregning af en række grunde, der udelukker udbetaling af understøttelse til ledige medlemmer, således bl. a. arbejdsvægring og selvforskyldt ledighed. Reglerne herom finder direkte anvendelse vedrørende henvisning til og bortgang fra ungdomsforanstaltninger, hvorunder de unge har adgang til normalt lønnet arbejde.

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at tilvejebringe en tilsvarende hjemmel for tab af understøttelsesret for unge arbejds-